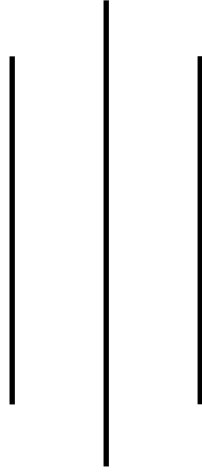

आर्थिक वर्ष २०७६/७७को नीति तथा कार्यक्रम

विहादी गाउँपालिका

वहाकीठाँटी, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

मिति २०७६ साल असार १० गते

विहादी गाउँपालिकाको सम्मानित पाचौँ गाउँसभाका आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरू, उपस्थित महानुभावहरू, कर्मचारी तथा पत्रकार मित्रहरू,

विहादी गाउँ पालिकाको तर्फबाट हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु ।

हामी विभिन्न चरणमा नागरिक अपेक्षाका आवाजहरू उठाउदै परिवर्तनलाई आत्मसात गर्दै संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक परिपाटीको रूपमा मुलुकलाई स्थापित गर्न सुखी नेपाली, सम्वृद्ध नेपालको नारालाई अंगिकार गर्दै समता मुलक र सामाजिक न्याय सहितको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासलाई साकार पार्न हामी विहादी गाउँ पालिकाको पाचौँ गाउँ सभामा आइपुगेका छौं ।

यस महत्वपूर्ण घडीमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि नेपाली नागरिकले गरेका बलिदानीपूर्ण आन्दोलन, लगायत अन्य सबै आन्दोलनमा जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै विहादी गाउँपालिकाको समग्र विकासमा योगदान गर्ने राजनैतिक दल तथा राजनैतिक दलका मित्रहरू, विकासप्रेमी, समाजसेवी अग्रज महानुभावहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारी सबैलाई यस क्षणमा सम्मानपूर्वक स्मरण गर्न चाहन्छु ।

सहमति सहकार्य र सहअस्तित्वलाई आत्मसात गर्दै समृद्ध विहादी बनाउने गन्तव्यमा हामी सदैव एकताकासाथ हिंडुमा दुइमत छैन । समसामयिक परिवेशलाई हेर्दा राजनैतिक तथा प्रशासनिक संयन्त्र संस्थागत हुँदै गएको छ । स्थानीय कानून ऐनहरूको निर्माण गर्दै विधिको शासन जनउत्तरदायी पारदर्शी सेवा प्रवाह गर्दै जनमतद्वारा स्थापित भएको यस पाचौँ गाउँसभामा यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा अत्यन्तै हर्षित भएको छु ।

सिमित श्रोत र साधन तथा नागरिकका असिमित आकांक्षाहरूलाई बजेट समावेश गर्नको लागि अधिकतम प्रयास गरिएको छ । जनताहरूको उच्च विकासको अपेक्षा, न्यून स्थानीय आम्दानीका श्रोत, भौगोलिक कठिनाईका बाबजुत स्थानीय सरकारको रूपमा करिब तिन वर्षको अवधि सफल भएको अनुभूति गरेको छु । यो सफलता प्राप्तीका लागि सहयोग गर्ने, सुझाव तथा मार्गदर्शन दिनुहुने, खबरदारी गर्नुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि मित्रहरू, राजनीतिक दल, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, बुद्धिजिवि, साझेदार तथा सहयात्री सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था, पत्रकार तथा सम्पूर्ण बुवाआमा-दाजुभाई तथा दिदिबहिनिहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । आगामी दिनमा पनि सबै क्षेत्रबाट थप हौसला, सहयोग तथा खबरदारीको समेत अपेक्षा गरेको छु ।

संघीयताको मर्म अनुरूप स्थानीय सरकारको अधिकारको सफल प्रयोगका सन्दर्भमा विभिन्न क्षेत्रबाट आशंका उत्पन्न भइरहेको अवस्थामा सहमती, सहकार्य र सहभागिताको भावनालाई आत्मसात गर्दै आर्थिक-सामाजिक विकास, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, पुर्वाधार विकास, वातावरण संरक्षण, आर्थिक अनुशासन तथा सुशासन प्रबर्द्धनका कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै सुन्दर र समुन्नत विहादीको पहिचान स्थापित गर्नु हाम्रो प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ ।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका अधिकारहरूको अभ्यास गर्दै स्थानीय सरकारलाई शसक्त, सक्षम र सवल सरकारको रूपमा विकास गराउनु पर्दछ भन्ने आजको आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै सोही वाटोमा अगाडी वढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि सार्वजनिक सेवा प्रदान गर्नु भएका राष्ट्रसेवक कर्मचारी हरुप्रति सम्मान गर्दै उहाँहरूको मनोबललाई उच्च राखि अझ प्रभावकारी ढंगबाट सेवा प्रदान गर्न सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई उत्प्रेरित हुन अपिल गर्दछु ।

यो नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा नेपालको संविधानको मर्म र भावना, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, दिगो विकास लक्ष, चौधौं आवधिक योजना, विहादी गाउँ कार्यपालिका तथा गाउँसभा बाट पारित ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिहरू, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धि निर्देशिका २०७४, तथा प्रचलित कानून तथा मापदण्डलाई आधार बनाई पब्लिक च्वाइस र पब्लिक भ्वाइसलाई मूलमन्त्र मान्दै नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

आदरणीय सदस्यज्यूहरू,

“ कृषि पशु उर्जा पर्यटन, शिक्षा स्वास्थ्य समृद्ध विहादीको मुख्य पहिचान ” भन्ने मुल नारालाई साकार पार्न विषयगत रूपमा निम्न नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ :

आर्थिक विकास :

- कृषिको विविधिकरण, यान्त्रिकीकरण, आधुनिकीकरण, र व्यवसायीकरणको लागि कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । यस वर्ष पनि कृषि सामग्री तथा कार्यक्रममा दिइदै आएको अनुदानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासका लागि वैज्ञानिक र व्यवसायिक खेती प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । माटो परिक्षणका आधारमा पकेट क्षेत्र तथा कृषि ब्लक निर्धारण गरि कृषिलाई विविधिकरण र व्यवसायिकरण गर्ने कार्यको शुभारम्भ भएको अवस्थामा यसलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
- कागती, सुन्तला, लिचि, आँप, अनार लगायतका उत्पादनको विशेष क्षेत्र तोकि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । साथै एक घर एक फलफुल बोट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- व्यवसायिक खेति तर्फ उत्प्रेरणा जगाउन कृषि प्रविधि तथा कृषि बिमा सम्बन्धि ज्ञान दिन वडा स्तरीय कृषि तालिम संचालन गरि कृषक सचेतना अगाडी बढाइनेछ ।
- निर्वाहमुखी खेतीलाई व्यवसायिक तर्फ उन्मुख गराउन कृषकको ज्ञान शिप र दक्षता अभिवृद्धि गराउन मागमा आधारित तालिम समेत संचालनमा ल्याइनेछ ।
- एक वडा एक नर्सरी, एक घर एक टनेल तथा एक घर एक मौरी घर कार्यक्रमलाई अनुदान तथा साभेदारीमा यस वर्षपनि निरन्तरता दिइनेछ । सिचाईको पहुँच नभएको ठाँउमा प्लास्टिक पोखरी निर्माण गरिनेछ ।
- गाई बस्तुको मल तथा मूत्र बाट खेरजाने पोषकतत्वलाई बचाउन र गुणस्तर बृद्धि गर्न यस वर्ष पनि भकारो सुधार कार्यक्रम, प्राङ्गारिक मल तथा स्थानिय जैविक विषादी उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।
- कृषि पेशालाइ आकर्षित र मर्यादित बनाउन उत्कृष्ट कृषक सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- वाँदर, दुम्सी लगायत अन्य वन्यजन्तु नियन्त्रणका लागि सम्बन्धित निकायको ध्यानाकर्षण गरी साभेदारीमा कार्य संचालनमा जोड दिईनेछ ।
- कृषि बजार व्यवस्थापन तथा कृषि उपज हाटबजार स्टल निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । कृषि सहकारीसँगको साभेदारीमा कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाई उत्पादक किसानलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- व्यवसायिक पशुपालन, मौरीपालन, माछापालन, मासु उत्पादन, दुग्ध तथा पोल्ट्रीजन्य वस्तुको उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरि आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख गराईनेछ । कृत्रिम गर्भाधान तथा प्राकृतिक नक्ष सुधार लगाएतका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- वडास्तरमा दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना तथा दुध ढुवानीको लागि मिल्क क्यानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- एक वडा एक पशुपंक्षी नमुना मोडेल फार्म स्थापना र पालिका स्तरिय एक पशुपंक्षी नमुना फार्म स्थापना गरिनेछ । पशुपंक्षीको रोग रोकथाम र उपचारमा सहजता पुर्याउन औषधीको तथा भ्याक्सिनको सहज ढँगले उपलब्ध गराइनेछ ।
- कृषकको ज्ञान, सिप र क्षमता वृद्धि गरि कृषि पेशामा लाग्न प्रेरित गर्न कृषक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । पशुपंक्षी पालन व्यवसायलाई सरल गराउन गाउँपालिका स्तरमा नमुना डाले तथा भुईँ घाँसको नर्सरी स्थापना गरि कृषकलाई विरुवा वितरण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- विपन्न अति गरिब तथा सिमान्तकृत कृषकलाई बंगुरका पाठापाठी वितरण तथा बाखा पैचो कार्यक्रम लागु गरि आत्म निर्भरतामा जोड दिईनेछ । सहकारी, समुहहरु मार्फत सामुहिक खेती तथा पशुपालन प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्वच्छ मासु उत्पादनको लागि मासु पसल तथा फ्रेस हाउस सुधार लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- श्रमिकहरुको श्रमको सम्मान गर्दै उचित ज्यालादर निर्धारण गरिनेछ । स्थानीय स्रोत साधनको उच्चतम उपयोग गर्दै स्वरोजगारमुलक सीप विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरि दिगो र भरपर्दो आय आर्जनको श्रोत सुनिश्चिततका लागि समुचित अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषक समुह तथा कृषि सहकारी मार्फत् स्वरोजगारमुलक तालिम प्रदान गर्दै युवाहरुलाई आय आर्जनका क्रियाकलापमा सहभागी बनाइनेछ ।
- अनुपस्थित भु-स्वामित्व तथा खेतियोग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रवृत्तिको अन्त्यका लागि पहल गरिनेछ । बैज्ञानिक भु उपयोग नीति बनाउन शुरुवात गरिनेछ ।
- कृषि तथा वन नर्सरीको विस्तार गरि जडिबुटि खेतिको सम्भाव्यता अध्ययन गरि जडीबुटी खेतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । वन संरक्षण तथा वन व्यवस्थापन संबन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- पर्यटन मार्फत आर्थिक विकासका लागि धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रको पहिचान, संरक्षण र विकासमा जोड दिइनेछ । शालिग्राम शिला लगायतका धार्मिक क्षेत्रहरुलाई संरक्षण गरि धार्मिक तथा पर्यटकिय पहिचान स्थापित गर्दै नयाँ पर्यटकिय गन्तव्यको खोजीलाई निरन्तरता दिन पर्यटन गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।

- पर्यटकीय भ्यु टावर निर्माण तथा Paragliding को संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- घरेलु तथा साना उद्योग विकासका लागि आवश्यक प्रोत्साहन गरिने र स्थानीय उत्पादनको उपभोग र प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ । लघु उद्यम सम्बन्धी आवधिक योजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सहकारीलाई प्रभावकारी नियमन तथा उचित व्यवस्थापन गर्दै कृषि तथा पशुपंक्षी विकास लगायतका क्षेत्रमा साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- उत्तर दक्षिण लोकमार्ग अन्तर्गत सेतिबेनी रानीपानी सडकखण्ड कालोपत्रेका लागि बजेट बिनियोजन भैसकेको र रानीपानी बराचौर बाच्छा फलेबास कुशमा खण्डमा सडक विस्तार तथा ग्रावेलको काम भैरहेको, चिसापानी वहाकी वराचौर सडक कालोपत्रे तथा स्तरोन्नतिको काम भैरहेकोले सहयोग गर्नु हुने सम्बन्धित क्षेत्रलाई हार्दिक आभार प्रकट गर्दै सबै वडाका महत्वपूर्ण सडकको डी.पी.आर. समेत गरिएको र स्तरोन्नति तथा कालोपत्रेको लागि प्रदेश तथा संघिय सरकारसंग समन्वय तथा सहकार्यमा आवश्यक पहल कदमी अगाडी बढाइनेछ ।
- प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई सडक स्तरोन्नति तथा आय आर्जनका कार्यक्रममा सहभागी गराउदै उक्त कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

सामाजिक विकास

- सबैका लागि समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने तथा निरन्तर सिकाइ लाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ । सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरणका लागि आवश्यक स्वावलम्बी, प्रतिस्पर्धी, प्रवर्धनात्मक र मूल्य उन्मुख नागरिकको विकासमा योगदान पुऱ्याउने नागरिक तयार गर्ने शैक्षिक नीति तय गरिने छ ।
- आधारभूत तह उमेर समूहका सम्पूर्ण बालबालिकालाई विद्यालय पहुँचको सुनिश्चितता गर्दै निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आधारभूत विद्यालयहरूमा अध्ययनरत स-साना बालबालिकाहरूलाई सूचना प्रविधिको प्रयोग एवं कम्प्युटरको माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ प्रभावकारी बनाउन स्मार्ट कक्षा संचालन गरिने छ ।
- आधारभूत विद्यालयहरूमा स्थानिय पाठ्यक्रममा आधारित भई स्थानिय व्यवसायिक सीपहरूको पठन पाठनमा जोड दिइने छ ।
- विद्यार्थी मूल्यांकन प्रणालीलाई अभै विश्वसनिय तुल्याउन निरन्तर विद्यार्थी मूल्यांकनलाई लाई माध्यमिक तह सम्म कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विद्यालय एवं विद्यार्थीको गुणस्तर परीक्षण गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्नुको साथै विद्यालयमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न समयानुकुल शिक्षक तालिम संचालन शिक्षकलाई कक्षाकोठामा ४५ मिनेट समय विताउने कार्ययोजना तयार पार्नुको साथै अनुगमन निरीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी पारिने छ ।
- प्रधानाध्यापकलाई संस्था प्रति अभै जिम्मेवार बनाउन कार्य सम्पादन करार सम्भौता गर्ने तथा उत्कृष्ट विद्यालय, शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी एवं वि.व्य.स. पदाधिकारी र अभिभावकहरूलाई पुरस्कृत तथा प्रशंसित गरिनेछ ।
- आधारभूत र माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरूको प्रतिभा प्रस्फुटनको लागि प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम संचालन गर्नुको साथै विद्यालयमा जडक फूडको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै दिवा खाजामा स्थानिय उत्पादन उपभोग गर्ने वानीको विकास गर्नुको साथै क्रमसः घर र समुदायमा समेत जडक फूडको प्रयोगलाई निरुत्साहित पार्ने नीति लिइनेछ ।

- विद्यार्थीहरूमा अनुशासन, ईमान्दारीता र सामाजिक भावनाको विकासको लागि बाल क्लब, रेडकस र स्काउट प्रभावकारी रूपले संचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
- भौगोलिक सुगमता र विद्यार्थी संख्याको आधारमा विद्यालय समायोजन एवं एकिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बालविकास केन्द्रको शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन बालविकास केन्द्रका बालबालिकाहरूको समूह विभाजन गरी थप १ कक्षा संचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
- प्राविधिक विद्यालय एवं सामुदायिक क्याम्पसको गुणस्तर अभिवृद्धि एवं भौतिक पूर्वाधारको विकासमा जोड दिइने छ ।
- सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई थप व्यवस्थित बनाउदै निरन्तर सिकाइ सँग सँगै आय आर्जनका कार्यक्रम समेत सन्चालन गरिनेछ ।
- एक पालिका एक नमूना विद्यालय एवं एक पालिका एक व्यवसायिक विद्यालय संचालनको लागि संघिय सरकार समक्ष माग गरिने छ ।
- भूकम्पबाट क्षति भइ हाल सम्म विद्यालय निर्माण कार्य सम्पन्न नभएका विद्यालयमा थप आर्थिक सहयोग गरी भौतिक पूर्वाधार पुरा गर्नुको साथै जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन ईकाइ (शिक्षा) मार्फत थप विद्यालय भवन निर्माणको लागि पहल गरिने छ ।
- गरिव तथा विपन्न विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक सामाग्रीको व्यवस्था तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न निश्चित कोष स्थापना गरि संचालन गरिनेछ।
- स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकहरूको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा सहज रूपमा नागरिक सम्म पुर्याउनका लागि बर्थिंग सेन्टर नभएका वडाहरूमा बर्थिंग सेन्टर स्थापना गरिने छ भने भौगोलिक रूपमा विकटता भएका वडाहरूमा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई संचालनमा ल्याइनेछ ।
- घरमै हुने प्रसुतीलाई निरुत्साहित गर्दै आमा र शिशुको स्वास्थ्यमा प्रवर्धन गर्न पूर्ण सस्थागत प्रसुती कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । खोप पाउने बालबालिकाहरूको नैसर्गिक अधिकारलाई आत्मसात गर्दै पूर्णखोप सुनिश्चित पालिका निरन्तरता कायम राखिनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा सेवा लिन आउने सेवाग्राहीलाई नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार प्रदान गरिने सबै प्रकारका औषधिहरूको आपूर्ति बाह्रै महिना सुनिश्चित गरिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकहरूलाई स्वास्थ्य सेवामा प्रोत्साहित गरि सेवा संचालनमा आकर्षण गराइनेछ । साथै स्वास्थ्य कर्मीहरूको लागि क्षमता तथा दक्षता विकासको लागि आवश्यक पहल र समन्वय गरिनेछ ।
- विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी गराइनेछ भने गाउँपालिका तथा अन्य संघ संस्थाको समन्वय तथा सहकार्यमा विभिन्न विशेषज्ञ सिविरहरू संचालन गरिनेछ ।
- मदिराजन्य तथा सुर्तीजन्य वस्तुहरूको उत्पादन, बिक्रि तथा प्रयोग गर्ने वर्तमान प्रचलनलाई समयतालिका अनुसार मात्र बिक्रि वितरण र प्रयोग गर्न पहलकदमी गरिनेछ ।
- एक घर एक धारा कार्यक्रम मार्फत खानेपानी उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा साथ संचालन गरिनेछ ।
- एक वडा एक पोखरी निर्माण गरी भूक्षय नियन्त्रण तथा खानेपानी मूल संरक्षण गरिनेछ ।

- सबै वडाहरूमा बेरोजगार युवाहरूलाई व्यावसायिक तथा स्वरोजगार मुलक तालिम दिइनेछ । तालिमपश्चात् आयआर्जनका क्रियाकलापमा संलग्न गराई स्वरोजगार बन्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- लक्षित समुहको सशक्तिकरणका लागि क्षमता तथा सीप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सार्वजनिक, निजी, सहकारी, दातृ संस्थाहरूसँगको साझेदारि तथा सहकार्यमा सडक तथा खानेपानी लगायत पुर्वाधार निर्माण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- महिलाहरूलाई आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा सशक्तिकरण गर्नका लागि महिलाहरूलाई समुहमा आवद्ध गराई बचत गर्ने बानीको विकास गरिनेछ । महिला समुहहरूको संस्थागत विकासका लागि मागमा आधारित सिप तथा व्यवसायिक तालिम संचालन गरि सामाजिक रुपमा सशक्तिकरण गर्न नेतृत्व तथा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका बालबालिकाहरूको बालअधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्नका लागि विपतमा परेका बालबालिकाहरूको उद्धार तथा पुर्नस्थापना गरिनेछ । विपन्न बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षा तथा छात्रवृत्ति समेत प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- बाल क्लवका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकासको लागि तालिमको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- महिला हिंसा, दुर्व्यवहारका घटना तथा महिला माथि गरिने लैङ्गिक विभेदलाई अन्य गर्ने उदेश्यले घरेलु हिंसा निवारणमा सासु बुहारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम तथा लैङ्गिक हिंसा निवारणमा पुरुष सहभागिता प्रवर्द्धनका लागि सशक्तिकरण सहकार्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- महिला, बालबालिका, बालश्रम, अपाङ्गता, जेष्ठ नागरिक लगायतका क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दिवसहरू पारि सचेतना अभियान संचालन गरिनेछ ।
- अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई सिपमुलक तालिम संचालन गरि स्वावलम्बी बनाउन आवश्यक पहल कदमी संचालन गरिनेछ ।
- समाजको सम्मानित हिस्साको रुपमा रहेका जेष्ठ नागरिकहरूको मनोबल उच्च राख्न र बृद्ध-बृद्धा नागरिकहरू प्रति सम्मानजनक व्यवहार र प्रोत्साहन गर्न जेष्ठ नागरिक दिवस तथा सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- जातिगत भाषा, सस्कृति एवं सुयोग्य संस्कारको प्रवर्धन गरिनेछ र जातिय संस्कारका रुपमा महोत्सव, नाच, पर्व आदीको उचित संरक्षण एवं प्रवर्धन गरिनेछ ।
- पर्यटन विकासका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका धार्मिक, ऐतिहासिक, तथा पुरातात्विक संपदाहरूको पहिचान विकास तथा व्यवस्थापनमा जोड दिने नीति अवलंबन गरिनेछ ।
- छापकोट कालिका मन्दिर शालिग्राम, शिवपुरीधाम मन्दिर, लुङरिङकोट दरवार उराम, गौरादेवी मन्दिर, रम्भादेवी मन्दिर वहाकी, शिवगुफा दरवार रानीपानी, रास्कोट खड्क मन्दिर, शितलगुफा वर्राचौर, बच्छेश्वर मन्दिर, बच्छेश्वर गुफा बाच्छा जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकीय सम्भावना बोकेका स्थानहरूको संरक्षण, पहिचान र विकासमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका पर्यटकिय संभावना बोकेका ग्रामिण इलाकामा होम स्टे संचालन तथा संरक्षणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ, भने लोपहुन लागेका प्राचिन सस्कृति बोकेका घुमाउरे घरहरूको संरक्षण तथा संवर्धनमा पहल गरिनेछ ।
- विहादी गाउँपालिकाका वर्राचौर र रानीपानी पुर्ण सरसफाईयुक्त वडा घोषणा भैसकेको र क्रमशः सबै वडालाई पुर्ण सरसफाईयुक्त वडा घोषणा गर्दै विहादी गाउँपालिकालाई नै पुर्ण सरसफाईयुक्त पालिका घोषणा गर्ने प्रक्रियालाई क्रमश अगाडी बढाईनेछ ।

पुर्वाधार विकास:

- कृषि, खानेपानी तथा सरसफाई, गरिबी न्युनिकरण, साना सिंचाई, लिफ्ट सिंचाई, थोपा सिंचाई, रोजगारमुलक उद्यमको विकास, वस्तिसम्म सडक विस्तार तथा स्तरोन्नतीकरण लगायत पर्यटन प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरूमा साझेदारी नीति अवलम्बन गर्दै पुर्वाधार विकासलाई जोड दिईनेछ।
- गाउँपालिकाको केन्द्र र वडा कार्यालय जोड्ने सडकहरूलाई नियमित सुचारु हुने व्यवस्था मिलाइने छ।
- युवा तथा किशोर किशोरीहरूलाई खेलको माध्यमबाट समुदायमा अनुशासन र स्वस्थ आनीबानीको विकास गर्न एक वडा एक खेल मैदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै इमिचौर खेल मैदानलाई गाउँपालिका स्तरीय खेल मैदानको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ।
- गाउँपालिकाभिन्न स्वच्छ खानेपानी समस्या समाधान गर्न आवश्यक श्रोतको खोजीलाई तिब्रता दिईनेछ। एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- यस गाउँपालिकाका उर्वरयोग्य सबै जमिनमा ब्राह्मै महिना सिंचित हुने वातावरणको लागि प्रदेश तथा संघीय सरकारको ध्यान आक्रिस्ट गराइ कार्यक्रम संचालनमा जोड दीइनेछ।
- जनसहभागिता जुट्ने योजनालाई प्राथमिकतामा राखि बजेट विनियोजन गरिनेछ।
- नागरिकको आवश्यकता, विकासको अवस्था र श्रोतको उपलब्धता बिच तादाम्यता कायम गर्न आवधिक योजनाको निर्माण गरिनेछ।
- कालिगण्डकी जलाशययुक्त बहूउद्देश्यीय परियोजना निर्माणका लागि छिमेकी स्थानीय तहसंग समन्वय गर्दै प्रदेश र नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गरिनेछ।
- विद्युत आपूर्तिको गुणात्मकता प्रवर्धन गर्न काठेपोललाई फलामे पोल्द्वारा विस्थापित गरिनेछ।
- कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्न सिंचाई नहर तथा कूलाहरु र टंकीहरुको निर्माण गरिनेछ।
- लोकमार्ग निर्माण कार्यलाई तिब्रता दिनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- भूकम्पबाट क्षति भएका भौतिक संरचना निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ। आफ्नै लगानीमा निर्माण हुने भौतिक संरचना पनि भूकम्प प्रतिरोधी निर्माणमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिनेछ।
- बाच्छा बच्छेश्वर-भेडाबारी सल्यान, भतेरपाटा-गोसांग-चिउरीखाल्टा-शिवपुरीधाम हुदै डुडखोला पर्यटकीय सडकको सम्भाव्यता अध्ययन अगाडी बढाइनेछ।

वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

- हरियाली प्रवर्द्धन, प्राकृतिक स्वच्छता तथा सुन्दरता कायम गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ। विकास निर्माण कार्य संचालन गर्दा दिगो विकास तथा हरित विकास नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- नदी नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण गरिनेछ।
- जलवायु अनुकुलनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
- गाउँपालिका स्तरिय विपद प्रतिकार्य योजना तयार गरि लागु गरिनेछ। विपद व्यवस्थापन कोषलाई कार्ययोजना बनाई पुर्वतयारीका, अनुकुलन तथा पुनर्स्थापनाका लागि न्युनतम आधार तयार गरिनेछ।

- विपद तथा प्रकोप प्रभावितहरूलाई तत्काल उद्धारका लागि RRT (रेपिड रेस्पान्स टिम) प्रत्येक वडामा गठन गरि कोष तथा तालिम व्यवस्था गरिनेछ ।
- चरिचरणन व्यवस्थापन, डढेलो तथा प्रकोप नियन्त्रणका लागि वन संरक्षण सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रम बनाई लागु गरिनेछ ।
- पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका घोषणाका लागि आवश्यक पुर्वाधारका कार्यक्रमहरू संचालनमा जोड दिईनेछ ।
- नयाँ निर्माण हुने सडक किनारा तथा खाली सार्वजनिक स्थानहरूमा उपलब्धिमुलक एकै प्रकारका वोट विरुवा एवं फलफुल रोपी पर्यटनलाई थप आकर्षित गरिनेछ ।
- प्रकोप जोखिम तथा विपदको घटनाको असरलाई कम गर्न अल्पिकरण, पुर्व तयारी, सचेतना अभिवृद्धीका उपायहरूलाई प्रभावकारी ढंगले अगाडी बढाइनेछ ।
- विपद जोखिम न्यूनीकरणको अवधारणालाई विकास योजनाहरूको साथै निजि निर्माणमा मूल प्रवाहीकरण गरिनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास:

- सार्वजनिक सेवालाई उत्तरदायी पारदर्शी र सरलीकृत बनाइनेछ । सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा विद्युतिय प्रविधिको अवलम्बनलाई संस्थागत गरिनेछ ।
- योजनाहरूको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तैयार गरि संघ प्रदेशसंग साझेदारीमा योजना माग गर्ने परिपाटीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा डिजिटल नागरिक वडापत्र को व्यवस्था गरिनेछ । जनताको बढ्दो आकांक्षालाई सम्मान गर्दै मितव्ययी ढंगले विधि सम्मत शासन संचालन गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहमा कार्यालय भवनको अभावमा असहजता भएकोले गाउँपालिकाको सुविधा सम्पन्न प्रशासकीय भवन निर्माण गर्न सबै प्रक्रिया पुरा भएकोले यसै वर्ष निर्माण कार्य सुरु गरिनेछ ।
- संविधान प्रदत्त मौलिकहकहरू सुनिश्चित गर्ने नीति तय गरिने छ । सार्वजनिक सुनुवाईलाई थप व्यवस्थित एवं वडागत र योजनागत रुपमा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- सामाजिक मेलमिलापको माध्यमबाट एक आपसमा सामाजिक सदाचार र पूर्ण सम्मानको महसुस हुने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र परेका उजुरीहरूको क्षेत्राधिकार भित्र रही मेलमिलाप गर्न प्रयास गरिनेछ । न्याय सम्पादनमा संलग्न व्यक्तिहरूको क्षमतामा अभिवृद्धि गरिनेछ । बालश्रम / शोषणमुक्त समाज निर्माणकार्यलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनमा जोड दिनुका साथै सेवाप्रवाहमा बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको समुदाय तथा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूलाई विशेष ग्राह्यता दिइनेछ । वडा नं २ वरिचौरलाई यसै आ.व.मा बालमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ भने अन्य वडामा बालमैत्री शासन संचालनका सूचकहरू पुरा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई बैंकिंग प्रणालिबाट वितरण गर्ने प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण तथा नागरिक सन्तुष्टी सर्भेक्षणलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ ।

- स्थानीय सरकारले कुनै पनि स्वरूपको भ्रष्टाचारलाई सहन नसक्ने भएकोले भ्रष्टाचार जन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनशिलताको अवधारणा मार्फत सुशासनको प्रत्याभुति गरिनेछ ।
- सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग मार्फत छिटो छरितो, मितव्ययी, पारदर्शी र प्रभावकारी रूपमा सेवा र सुविधाहरू सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराउँदै लगिनेछ, जसले गर्दा प्रशासनिक लागत न्यूनीकरण, सेवा प्रवाहमा सुधार, पारदर्शीता एवं जवाफदेहिता कायम एवं अनियमितता नियन्त्रण हुने विश्वास लिइएको छ ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा विद्युतीय प्रविधिको अवलम्बनलाई निरन्तरता दिँदै सजिलै चौविसै घन्टा सरोकारवाला सबैले ईलेक्ट्रोनिक ढाँचामा सुचना, तथ्याङ्क विवरण प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- आम जनताको सुचनामा पहुँच स्थापित गर्न गाउँपालिकाको मोबाइल एस.एम.एस./ मोवाइल एप्स को निर्माण गरि सूचना प्रवाह प्रभावकारी गराइनेछ ।
- स्थानीय संचार माध्यमलाई प्रोत्साहन गर्दै समग्र संचार माध्यमहरूसंग समन्वय गरि सूचना प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- वजार व्यवस्थापन, घरेलु उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयारीमा जोड दिइनेछ । गाउँपालिका भित्र हाट वजार व्यवस्थापन, कालोबजारी नियन्त्रण तथा अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको उपलब्धताका लागि स्थानीय सरोकारवाला सर्वपक्षिय प्रतिनिधि सम्मिलित समिति गठन गरि अनुगमन र नियमन कार्यलाई प्रभावकारी गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको श्रोतको अनुमान , परिचालन र उपभोगमा नागरिक सहभागिताको प्रवर्द्धन गर्दै बजेटको प्रभावकारी, प्रतिफलयुक्त, र पारदर्शी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । योजना कार्यान्वयनमा चुस्तता कायम गर्न प्रविधिको अधिकतम प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । कर अभिलेख प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमा आधारित बनाउदै लगिनेछ ।

अन्त्यमा,

परिवर्तित राज्य संरचनाको नौलो अभ्यासमा गहन जिम्मेवारी बोध गर्दै यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गरिए बमोजिमका अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सम्पूर्ण सदस्यज्युहरू, राष्ट्र सेवक कर्मचारी, शिक्षक, राजनीतिक दल, सुरक्षाकर्मी, नागरिक समाज, सहयात्री सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था, पत्रकार लगायत आम विहादीवासीको अमूल्य सहयोग तथा सहभागिताले मात्र संभव हुने कुरा अवगत नै छ । तसर्थ यस गाउँपालिका भित्र संचालन हुने हरेक क्रियाकलापहरूमा यहाँहरू सबैको सार्थक सहभागिता तथा कार्यान्वयनमा तत्परता नै शान्त, सुन्दर र समुन्नत विहादी बनाउने अपेक्षा सहित यहाँहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै विदा हुन्छु, धन्यवाद ।

कमलप्रसाद भुसाल
अध्यक्ष